

Қуаналиева
Гүлдана
Амангелдіқызы

**САЛЫҚ САЛУ
САЛАСЫНДАҒЫ
ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ
МӘСЕЛЕЛЕРІ**

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Қуаналиева Гүлдана Амангелдіқызы

**САЛЫҚ САЛУ САЛАСЫНДАҒЫ
ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Монография

Алматы 2016

ӘОЖ 347.2 (584) (075)
КБЖ 67.405 (5Каз)я73
Қ 72

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің
Ғылыми кеңесімен ұсынылған (№3 хаттама 28 қазан 2016 жыл)

Рецензенттер:

Жүрсімбаев Сағындық Кемалович
заң ғылымдарының докторы, профессор.
Ағыбаев Арықбай Нүсіпәліұлы
заң ғылымдарының докторы, профессор.
Калкаева Несібелі Бакытовна
заң ғылымдарының кандидаты

Қ 72 Қуналиева Г.А.
Салық салу саласындағы құқықтық реттеу мәселелері:
Монография. - Алматы, 2016. -144 бет.

ISBN 978-601-07-1971-8

Монография салық салу саласындағы құқықтық реттеудің өзекті мәселелеріне арналған. Зерттеуде салық салудың теориялық негіздері және оның әлеуметтік-құқықтық мәні, Қазақстан Республикасының салық салу саласындағы мемлекеттік басқару және бақылауды құқықтық реттеу мәселелері сондай-ақ қазіргі кездегі салық жүйесінің әлеуметтік-құқықтық аспектілері және оны жетілдіру бағыттары толыққанды зерттеліп, мемлекетіміздегі салық реформаларының өзекті тұстары қарастырылады.

Зерттеу жұмысы жоғары оқу орындарының заң факультеттерінің студенттеріне, магистранттарына, докторанттары мен оқытушы құрамдарына, сонымен қатар құқық қорғау органдары қызметкерлеріне пайдалануға септігін тигізеді.

ӘОЖ 347.2 (584) (075)
КБЖ 67.404 (5Каз)я 73

ISBN 978-601-07-1971-8

© Қуналиева Г.А., 2016.

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасындағы салық салу саласындағы құқықтық реттеу мәселесі күрмеуі қалың өзекті тақырып болып табылады.

1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасы Конституциясы тәуелсіз, өгемен мемлекеттің конституциялық дамуының жаңа кезеңінде жол ашқан акт болып табылады. Қазақстан Республикасының Конституциясында тек адамның, азаматтың, мемлекеттік және қоғамдық құрылыстың мәртебесі ғана емес, сонымен бірге стратегиялық құқықтық идеялар да айқындалды. Бұл атап айтқанда, Қазақстан Республикасының Конституциясы 1-бабының 1-тармағында Республика қызметінің түбегейлі принциптерінің бірі ретінде "...бүкіл халықтың игілігін көздейтін экономикалық даму", принципі бекітілген [1, 4 б]. Аталаған қағида мемлекеттің салық қызметінің қалыптасуы мен өсіп өркендеуіне тікелей байланысты.

Ата заңымыздың 35-бабында: "Заңды түрде белгіленген салықтарды, алымдарды және өзге де міндетті төлемдерді төлеу өркімнің борышы әрі міндеті болып табылады" деп көрсетілген [1].

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың "Қазақстан – 2050" Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағытты" атты Қазақстан халқына жолдауында: біздің мемлекетіміздің макроэкономикалық саясаты жаңғыртылуы тиіс деп тікелей атап көрсетті. Ол үшін бюджет саясаты, салық саясаты, ақша-кредит саясаты, мемлекеттік және сыртқы қарызды басқару саясаты сияқты негізгі бағыттар белгіленген. Салық саясатына байланысты: "Салықтық қадағалауды прагматикалық азайту шаруашылық субъектілерінің салық қызметімен диалогын азайтуға тиіс. Алдағы бес жылда бәріміз онлайн-электрондық есептілік рәжіміне көшуіміз керек.

2020 жылдан бастап біз салықтық несиелендіру практикасын енгізуіміз керек. Басты міндет – кәсіпкерлердің инвестициялық белсенділігін ынталандыру. Жаңа салық саясаты әлеуметтік бағыт алуға тиіс. Бұл үшін 2015 жылдан бастап ынталандыру шаралары кешенін, соның ішінде білім беруге, өзін, өз отбасын, қызметкерлерін медициналық сақтандыруға қаражат салатын азаматтар мен компанияларды салықтан босату практикасын көздейтін ынталандыру кешенін әзірлеу қажет. Осылайша, бизнес деңгейіндегі болашақ салық саясаты ішкі өсімді ынталандыруы және

ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН БЕЛГІЛЕУЛЕР

ҚР	Қазақстан Республикасы
СТН	Салық төлеушінің тіркеу номері
ҚҚС	Қосылған құн салығы
АҚ	Акционерлік қоғам;
ЖШС	Жаупкершілігі шектеулі серіктестік;
ӘҚБтК	Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекс;
ҚР ИСАЖ	Қазақстан Республикасы Интегралданған Салықтық Ақпарат Жүйесі
ЖЖТ	Жылдық жиынтық табыс
ЭБСА	Электрондық бақылау мен салық аудиті (ЭКНА)
КТС	Корпорациялық табыс салығы;
СЕЭН	Салық есептіліктерінің электрондық нысандары (ЭФНО)
ХКЖЖ	Хабарларды кепілді жеткізу жүйесі (СГДС)
ҚҚС АЖ	Қосылған құн салығының ақпараттық жүйесі ИС НДС)
ЖТАЖ	Жеке тұлғалардың табыс салығының ақпараттық жүйесі (ИСИД)
АҚШ	Америка құрама штаттары
ЖЗК	Жинақтаушы зейнетақы қоры
МЗЖ	Міндетті зейнетақы жарнасы

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	3
--------------	---

1-ТАРАУ.

САЛЫҚ САЛУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘНІ

1.1 Салық салудың әлеуметтік-құқықтық мәні мен мазмұны.....	8
1.2 Салық жүйесінің әлеуметтік үдерістерге әсер ету механизмі.....	25
1.3 Мемлекеттің салық саясаты және оған салықтық бақылаудың әсер ету ерекшеліктері.....	41

2-ТАРАУ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ САЛЫҚ САЛУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖӘНЕ БАҚЫЛАУДЫ ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

2.1 Салық салу саласындағы мемлекеттік басқарудың құқықтық негіздері.....	55
2.2 Мемлекеттік салықтық бақылауды ұйымдастырудың мазмұны мен мақсаты.....	75
2.3 Салық салу саласындағы бақылауды ұйымдастырудың объективтігі мен негізгі қағидалары.....	90

3-ТАРАУ. ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ САЛЫҚ ЖҮЙЕСІНІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ЖЕТІЛДІРУ БАҒЫТТАРЫ

3.1 Қазақстан Республикасындағы салық жүйесінің әлеуметтік бейімділігіне құқықтық баға беру.....	103
3.2 Қазақстан Республикасында салық жүйесін жетілдірудің жолдары.....	113
ҚОРЫТЫНДЫ.....	133
ӘДЕБИЕТТЕР.....	138
ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН БЕЛГІЛЕУЛЕР.....	142